

Psihološki faktori povezani sa namjerom iseljavanja mladih iz Bosne i Hercegovine:

**osobine ličnosti, stavovi, vrijednosti i percepcija
(ne)sigurnosti i subjektivnog blagostanja
Voditelj projekta: Dr.sc. Alija Selimović, van.prof.**

Projektni tim

- **Voditelj projekta:** dr.sc. Alija Selimović, van.prof.
- **Mladi istraživač:** MA Andrej Simić, ass.
- **Istraživači:**
 - Dr.sc. Ljubica Tomić Selimović, van.prof.
 - Dr.sc. Erna Emić, van.prof.
 - Dr.sc. Melisa Husarić, van.prof.

Problem istraživanja

- > Nakon velikih migracijskih promjena u periodu rata u BiH 1992–1995, zadnjih godina broj iseljavanja iz naše zemlje bilježi trend rasta.
- > Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH procjenjuje da između **2 i 2,2 miliona** građana čiji korijeni se vežu za BiH **živi u inostranstvu** (Migracijski profil BiH za 2019 godinu).
- > Najkonzervativnije procjene govore da bar jedna trećina osoba rođenih u BiH živi u inostranstvu (Idemudia & Boehnke, 2020; Trauner & Neelsen, 2017), što je **značajno više od “svjetske stope” od 3,2% populacije** koja živi izvan zemlje porijekla (United Nations, 2013).
- > Nešto realnije procjene poput one Svjetske banke procjenjuju da je oko 44.5% stanovništva naše zemlje iseljeno u inostranstvo što **BiH pozicionira na 16. mjesto u svijetu po procentu broja iseljenog stanovništva**, a na **drugo mjesto u Evropi** (Migration and Remittances Factbook, 2016).

Faktori emigracije

π

- > Pokušaj objašnjenja emigracije samo preko socijalnih, ekonomskih i političkih varijabli je neadekvatan jer zanemaruje činjenicu da je inicijalni subjekat odluke o emigraciji sam pojedinac.

Faktori emigracije

π

Stoga je opravdano postaviti sljedeća pitanja:

- > *Da li faktori kao što su različiti obrazac mišljenja i ponašanja čine razliku između osoba koje odlaze i onih koji ostaju u zemlji?*
- > *Ili je subjektivan doživljaj ozbiljnosti problema ono što facilitira spremnost pojedinca na emigraciju?*
- > *U kojoj mjeri vrijednosti porodice i vezanost za istu imaju značaja za odluku za ostanak u zemlji?*
- > *Da li možemo govoriti o “migracionoj ličnosti”:
specifičnom složaju osobina pojedinca koja ga čini
spremnijim/voljnijim za emigraciju u drugu
sredinu/zemlju?,*

π

> Rezultati dosadašnjih studija generirali su relevantne nalaze koji upućuju da ekonomski, socijalni i politički faktori mogu objasniti do tri četvrtine varijanse namjere ka emigraciji, dok preostali dio varijanse nije moguće objasniti tim činiocima (Weng, Wang, Lin, 2019).

π

> Kako bi se potencijalno obuhvatnije sagledao problem emigracija stanovništva naše zemlje fokus ove studije biće **personalni faktori** koji su povezani sa odlukom pojedinca o emigraciji kao što su: **crte ličnosti, personalne vrijednosti, percipirani osjećaj (ne)sigurnosti**, a sami faktori biće analizirani kroz Hobfollovu teoriju o očuvanju resursa.

> **Hobfollova teorija očuvanja resursa** (Hobfoll, 1998; Hobfoll, 2001) činit će „platformu“ ovog istraživanja, a ista pretpostavlja da je **self osobe proizvod kako kulturnih procesa, tako i vezanosti te osobe za porodicu i bliske socijalne grupe.**

Cilj istraživanja

- > Kako bi se adekvatno obuhvatio definirani problem istraživanja, nužno je posmatrati ga nekoliko različitih nivoa iz kojih proizilaze i osnovni ciljevi istraživanja.

π

Hipoteza

π

- > Na bazi dosadašnjih nalaza centralna pretpostavka ove studije bit će da **će jake porodične veze biti najpostojaniji faktor povezan sa željom da se ostane u domovini.**
- > Očekuje se da će **crte ličnosti iz „petofaktorskog modela“: otvorenost prema iskustvu, savjesnost i ekstraverzija statistički značajno doprinosti klasifikaciji osoba koje su sklone emigraciji.**

Hipoteza

π

- > Personalne vrijednosti *postignuća* (kompetitivne osobe koje stavljaju uspjeh i karijeru u prvi plan) te specifične vrijednosti *težnja ka moći i sigurnosti* bit će značajni prediktori namjere ka iseljenju.
- > Uopšteno očekuje se da će *model očuvanja resursa* biti potvrđen.

Metod istraživanja

Istraživanje će činiti teorijski i empirijski dio.

- > **Teorijski** dio podrazumijeva analizu relevantne literature koja je specifično vezana za problem istraživanja.
- > **Empirijski** dio istraživanja će biti sproveden etapno u skladu sa dinamikom prikupljanja podataka sa terena.

Metod istraživanja

π

- > Cjelokupno istraživanje bit će provedeno u dva dijela: **predistraživanje** (koje je već dijelom obavljeno) i **glavno istraživanje**.
- >
- > Nakon adaptacije mjernih instrumenata na osnovu rezultata predistraživanja obaviti će se terenski dio istraživanja, koji će uključiti dubinski interview (sa dijelom ispitanika) i anketiranje.

Uzorak

π

- > Uzorak ispitanika činit će **državljeni BiH oba spola, dobne starosti od 22 do 35 godina**. Takva ciljana selekcija nalazi svoju racionalu kako se pokazalo da su potencijalni emigranti većinom mladi i obrazovani pojedinci (Van Dalen, Groenewold, & Fokkema, 2005).
- > Glavni uzorak činit će 450 ispitanika, dok će sekundarni namjerni uzorak činiti 80 ispitanika koji su iskazali namjeru iseljenja iz BiH, a sa kojima će biti proveden **naknadni face to face kvalitativni interview**.
- > Osnov za provođenje intervjua je dublja analiza stanja i iskustava potencijalnih emigranata kako bi se stekao bolji uvid u izazove i dileme osoba koje inkliniraju emigraciji.

Mjerni instrumenti

π

- > Za potrebe studije bit će korišteni sljedeći psihološki mjerni instrumenti:
- > *Upitnik ličnosti velikih pet (Big Five Inventory - BFI, John, Donahue, & Kentle, 1991)*
- > *Schwartzov upitnik vrijednosti (Portrait Value Questionnaire - PVQ- 21, Schwartz, 2003)*

Mjerni instrumenti

π

- > Za potrebe studije bit će korišteni sljedeći psihološki mjerni instrumenti:
- > *Multidimenzionalna skala percipirane socijalne podrške (The Multidimensional Scale of Perceived Social Support - MSPSS, Zimet, Dahlem, Zimet, Farley, 1988)*
- > *Skala subjektivnog blagostanja (The Satisfaction with Life Scale, Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985)*
- > *Upitnik demografskih i stavskih varijabli*

Proces prikupljanja podataka

- > Podaci prikupljeni od glavnog uzorka biće prikupljeni preko komercijalnog online servisa „Ika“ ([https://www.ika.si/.](https://www.ika.si/))

Statistička analiza

π

- > Osim deskriptivne statistike biće korištena logistička regresija ili metod potpornih vektora (u zavisnosti od karakteristika distribucije podataka).
- > Pored toga planirana je primjena faktorske analize.
- > Obrada i vizuelizacija podataka biće provedena u sklopu statističkog paketa R i Brodgar.

Očekivani rezultati istraživanja:

π

- > Odgovori na pitanja koja proizilaze iz ciljeva projekta pomoći će u mapiranju različitosti u strukturi ličnosti, sistemu vrijednosti, društvenim stavovima, percepciji (ne)sigurnosti i subjektivnog blagostanja i drugim relevantnim socio-demografskim obilježjima mladih koji emigriraju ili imaju namjeru emigrirati i onih koji ostaju u BiH, te omogućiti portretiranje različitih „emigracijskih profila ličnosti“ mladih.

Očekivani rezultati istraživanja:

π

- > Očekujemo da će na bazi dobijenih rezultata biti moguće ponuditi program koji bi mogao pomoći u kreiranju plana prevencije daljnjeg osipanja najvitalnijeg dijela stanovništva BiH, te izradu smjernica koje će povećati rezilijentnost mladih i smanjiti tendenciju neadaptivnih strategija suočavanja sa problemima.

Program istraživanja/realizacije projekta po mjesecima

Planirana aktivnost	I	II	III	IV	V	VI
Prikupljanje i analiza relevantne literature i teorijska analiza						
Glavno istraživanje: Terenski rad, prikupljanje podataka, anketiranje i intervjuiranje ispitanika						
Obrada, analiza i interpretacija rezultata istraživanja						
Prezentiranje						

HVALA NA PAŽNJI!